

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

У статті розглянуто процеси виникнення, становлення та реформування професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології у США. Проаналізовано роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені питанням вивчення професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології.

Ключові слова: бібліотекознавство та інформологія, професійна підготовка фахівців, дисципліни інформологічного спрямування, бібліотечна справа, інформаційна діяльність, система вищої освіти США, форми організації навчання, інноваційні тенденції в освіті.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності теми

У модерному світі бібліотеки конкурують з іншими інформаційними установами за право на існування, тому перед ними стоїть вибір: або зникнути під тиском новітніх інформаційних технологій, поступившись їм, або використати ці технології для власного розвитку в інформаційному суспільстві сьогодення. Сучасне інформаційне суспільство ставить нові вимоги до інформаційних установ, у зв'язку з цим спостерігаються тенденції до змін традиційних функцій бібліотек. Бібліотеки сьогодні перетворюються на професійні інформаційно-консультаційні центри, що пропонують різноманітні послуги для всіх верств населення. Якісна професійна діяльність бібліотекаря сприяє кращому ресурсно-інформаційному забезпеченню сучасного суспільства. Інформація нині швидко втрачає актуальність, тому фахівці бібліотечної та інформаційної галузі повинні вміти якісно та ретельно аналізувати, відбирати, упорядковувати, зберігати та надавати інформацію, виступати експертами з багатьох питань, мати високий рівень інформаційної та технічної грамотності, володіти певною мірою педагогічними та психологічними знаннями, щоб налагодити комунікацію з користувачами бібліотек. Саме тому в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців бібліотечної справи та інформаційної галузі в Україні слід враховувати вимоги часу, неминучий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та найкращий досвід бібліотечно-інформаційної освіти, запроваджений у зарубіжних країнах. Зокрема, одним із прикладів такого досвіду є професійна підготовка

фахівців із бібліотекознавства та інформології в системі вищої освіти США.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні процесів формування, становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців бібліотечної та інформаційної галузі в системі вищої освіти США.

Аналіз досліджень та публікацій

Питанням американської вищої освіти та бібліотечної освіти зокрема присвячено наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників. Історію, теорію, розвиток та застосування інновацій в освіті США вивчали, зокрема, Г. Броді, Дж. Велеціанос, Г. Голдберг, Н. Голубкова, О. Гончаренко, Н. Гут, К. Девідсон, Д. Дьюї, Г. Кліберт, І. Литовченко, Дж. Макгрегор, Р. Маккінніс, Р. Рубін, М. Сбруєв, Н. Спесівцева, С. Тезікова, Е. Торндайк, С. Федоренко, О. Чугай, К. Шихненко, С. Шумаєва, І. Щербань. Дослідження вітчизняних науковців – педагогів та бібліотекознавців (В. Бабич, Н. Бачинська, В. Бездрабко, Н. Березюк, О. Воскобойнікова-Гузєва, В. Горєва, О. Давидова, В. Загуменна, В. Ільганаєва, О. Кобелев, М. Козир, Н. Кунанець, Н. Кушнарєнко, Н. Морзе, С. Назаровець, Т. Новальська, Г. Пасинкова, В. Пашкова, Л. Савєнкова, О. Сєрбін, В. Скнар, М. Слободяник, В. Сологуб, Г. Солоіденко, А. Соляник, Я. Сошинська, Н. Стрішенець, І. Тимошенко, Т. Ткаченко, А. М. Тюрінг, Я. Хіміч, М. Шатрова, Г. Швецова-Водка, Г. Шишаєва, Л. Шрайберг, Т. Ярошенко) фокусувалися на питаннях інформації, розвитку бібліотекознавства й інформології та професійної підготовки фахівців у цій галузі. Зарубіжні та вітчизняні

інформологи, бібліотекознавці, педагоги (В. Бабич, О. Башун, Р. Блаут, Д. Гедеон, В. Горєва, М. Дьюї, Л. Ешхейм, А. Ісса, Т. Кідд, К. МакКук, П. Морвіль, Ю. Нох, Дж. О'Салліван, Е. К. Овусу-Анаш, О. Олійник, Дж. Олсгаард, В. Пашкова, С. Рамзі, Д. Річардсон, Л. Розенфельд, К. Роугтон, Р. Рубін, С. Сірінг, Д. Снайдер, Н. Спесівцева, В. Супян, Т. Ч. Тай, Д. Трейсі, Ч. Уільямсон, Е. Холлі, К. Шеннон) зосереджували свою увагу на питаннях розвитку інформології, бібліотекознавства, професійної підготовки майбутніх фахівців у цій галузі в США.

Виклад основного матеріалу

Аналіз та узагальнення теоретико-методологічних засад і порівняльний аналіз у ході дослідження зазначеної проблеми дають підстави для виокремлення певних тенденцій у сучасній професійній підготовці фахівців із бібліотекознавства та інформології в системі вищої освіти США.

Історико-педагогічний аналіз виникнення, становлення та реформування процесу професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології у США показав, що спершу бібліотекознавство, а надалі бібліотекознавство та інформологія як навчальна та наукова дисципліна у США виникла на вимогу часу. Зростання кількості публічних бібліотек, а також перегляд освітньої місії бібліотек відповідно до традицій американського прагматизму спричинили потребу у кваліфікованих кадрах, котрі могли б інтегруватись у процес освіти дітей та дорослих. Революційні дослідження Е. Торндайка, що стосувались навчання протягом життя, суттєво вплинули на місію бібліотеки як освітнього центру та на роль бібліотекаря, який повинен був стати особою, яка постійно навчається та вдосконалює власну професійну діяльність. На цих принципах і наголошував М. Дьюї, коли розробляв свої пропозиції з упровадження бібліотечних шкіл у США [1, с. 161–163; 6].

У результаті вивчення документальних та науково-педагогічних джерел, присвячених питанню виникнення, становлення і розвитку бібліотекознавства та інформології як предмета досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, було визначено поняття «інформологія» як науки про інформацію, що є складовою освітології. Проаналізувавши роботи американських, британських бібліотекознавців та інформологів, а також вітчизняних бібліотекознавців, документознавців, інформологів та архівознавців, можна дійти висновку, що зарубіжні та вітчизняні дослідники мають певною мірою різні погляди на

сутність інформології як науки та навчальної дисципліни. Особливо це можна простежити на прикладі зв'язку інформології з бібліотекознавством. Зарубіжні науковці схильні до інтеграції цих дисциплін, тоді як вітчизняні дослідники все ще дивляться на ці дві дисципліни відокремлено [2, с. 200; 3, с. 289].

Описовий аналіз процесу професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології в системі вищої освіти США дав змогу визначити такі актуальні тенденції в професійній підготовці фахівців із бібліотекознавства та інформології у США: ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій; велике значення інформаційної грамотності як важливої компетентності в освітньому та науковому процесі; відповідність змісту навчальних програм із бібліотекознавства та інформології реальним умовам праці в інформаційних установах; акредитація навчальних фахових програм Американською бібліотечною асоціацією; включення до навчальних бібліотекознавчих планів педагогічних студій; визнання неперервної освіти як важливого інструменту професійного розвитку; пропагування вільного доступу до знань; увага до інформаційної безпеки; визнання права на інтелектуальну власність як одного з найважливіших; орієнтація на користувача – читачецентризм; вміння працювати з різними групами та типами користувачів; усвідомлення професії інформаційного фахівця як широкої спеціальності, що не обмежується застосуванням її лише в бібліотеках [7, с. 353; 9, с. 317–321].

Інтерв'ю з провідними американськими фахівцями в галузі бібліотекознавства та інформології, описовий аналіз особливостей системи вищої освіти у США взагалі та в бібліотечно-інформаційній галузі зокрема, вивчення статистичних даних та офіційних документів Американської бібліотечної асоціації та освітніх акредитаційних комітетів дали змогу визначити особливості професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології. Зокрема, було розглянуто такі аспекти, як структура та зміст, форми організації навчання та вплив реформування системи професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології на професійну діяльність бібліотечних працівників у США [8, с. 67].

Порівнявши підходи до бібліотечної справи в Україні та США, дослідивши документальні та науково-педагогічні джерела, структурувавши отримані результати, було розроблено рекомендації з модернізації професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології на теренах України. Зокрема, було запропоновано

розширити навчальні плани із книгознавства, бібліотекознавства та бібліографії (або/та бібліографознавства) дисциплінами інформаційного характеру: інформаційно-пошукова поведінка, інформаційна архітектура, інформаційне структурування з використанням XML, адміністрування комп'ютерних мереж, дизайн метаданих, взаємодія штучного інтелекту та людини, принципи роботи довідкової служби в режимі онлайн. На магістерських бібліотекознавчих програмах було рекомендовано запровадити та/або розвивати такі курси: бібліометрія та наукометрія, використання автоматизованих бібліотечних систем у процесі забезпечення роботи бібліотек, інформаційна грамотність, реставрація бібліотечних матеріалів, оцифрування рідкісних та цінних видань, інформаційний цикл у соціальному контексті [4, с. 251; 5, с. 3]. Варто зауважити, що Україна має потенціал для подальшого розвитку бібліотечно-інформаційної галузі і поступово стане можливим запровадження такої інтегрованої дисципліни, як бібліотечно-інформаційні студії, або бібліотекознавство та інформологія, з активним залученням Української бібліотечної асоціації до процесу моніторингу якості освіти в цій галузі.

Висновки

Головна відмінність професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології у США та в Україні полягає в тому, що США чітко усвідомили потребу професійної підготовки бібліотечних кадрів та доклали максимум зусиль для якнайефективнішої реалізації освітніх стандартів із цього напрямку. Бібліотечна галузь у США одразу існувала окремо, тоді як в Україні ще до того, як бібліотечну справу було віднесено

до галузі культури, вона вже існувала в рамках курсу політичної освіти. Саме тому можна говорити про те, що на момент становлення бібліотечної справи в Україні та США фундатори цієї дисципліни по-різному оцінювали вплив інформації на суспільство. Окрім цього, різниця в підходах до професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології в США та Україні полягає також у структуруванні освіти, баченні перспектив розвитку цієї галузі, підходах до автономії навчальних закладів та акредитації навчальних програм тощо.

Загалом же, з огляду на чинний Закон України «Про вищу освіту», можна побачити, що сучасна освітня українська модель у дечому стає ближчою до моделі американської завдяки тому, що відтепер форми навчання можуть комбінуватись, а форми організації освітнього процесу можуть регулюватись ВНЗ. Новий закон дає українським ВНЗ більшу автономію, що наближує вітчизняні ВНЗ до зарубіжних, зокрема американських, де форми організації навчального процесу не мають чіткого розподілу і регулюються викладачами певних курсів. Дуже важливою інновацією в галузі вищої професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології в США є наявність такого поняття, як «бібліотечна школа» («інформаційна школа»). Такі автономні підрозділи в системі функціонування вищого навчального закладу дають можливість багатьом університетам розширити свої освітні послуги, при цьому не обов'язково спеціалізуватись лише на бібліотечній справі. Україна повинна взяти до уваги цю практику, яка при співвіднесенні з нашими сучасними реаліями може стати ефективним підґрунтям для реалізації освітніх інновацій на теренах нашої держави.

Список літератури

1. Чуканова С. О. Освітні стандарти Американської бібліотечної асоціації для акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології / С. О. Чуканова // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. пр. – К. : Фенікс, 2014. – Вип. 15. – С. 161–168.
2. American Education: Diversity & Research / ed. H. J. Walberg. – Chicago : A Forum Series of the Voice of America, 1980. – 217 p.
3. Asheim L. The Preparation and Use of the Library Manpower / L. Asheim // Bulletin of the Medical Libraries Association. – 1972. – № 60 (2). – P. 288–291.
4. Bailey J. Navigating the Digital Shift: Implementation Strategies for Blended and Online Learning [Electronic resource] / J. Bailey. – 2013. – 260 p. – Mode of access: <http://www.digitallearningnow.com/dln-smart-series>. – Title from the screen.
5. Banerjee K. How Does XML Help Libraries? / K. Banerjee // Computers and Libraries. – 2002. – Vol. 22, № 8. – P. 1–4.
6. Chukanova S. American Library Association – crucial element in Library and Information Science education management [Electronic resource] / S. Chukanova // Theory and methods of educational management : electronic journal. – 2014. – № 2. – Mode of access: <http://umo.edu.ua/katalog/1124-electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-management-edition-2-14-2014>. – Title from the screen.
7. Rubin R. E. Foundations of Library and Information Science / R. E. Rubin. – NY : Neal-Schuman Publishers, Inc., 2004. – 495 p.
8. Rubin R. Change Masters All : A Series on Librarians Who Steered a Clear Course toward the Twenty – First Century : [інтерв'ю з директором бібліотечної школи Університету штату Кент, США] / Richard Rubin ; розмовляла Susan Corl // Library Administration and Management. – 2008. – № 22 (2). – P. 65–99.
9. Rubin R. The Development of a Performance Evaluation Instrument for Upward Evaluation of Supervisors by Subordinates / R. Rubin // LISR. – 1994. – № 16. – P. 315–328.

S. Chukanova

PROFESSIONAL TRAINING OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE SPECIALISTS IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION IN THE USA

This article investigates the processes of development and reforming of professional training in LIS in the USA. Analyzed works of Ukrainian and foreign researchers dedicated to the issues of LIS education and Information Science connection to the librarianship helps to observe better the structure of LIS education in the USA. The current tendencies of LIS education in the USA had been extracted in terms of this research which helped to regard closely the structure and content of the system of higher LIS education in the USA. As a result of this research an idea of modernizing LIS education in Ukraine has been established.

Keywords: library and information science, professional training of the specialists, information science disciplines, librarianship, information profession, higher education system in the USA, forma of academic instruction, innovative tendencies in education.

Матеріал надійшов 27.09.2015

УДК 378.147

Мазін Д. М.

ВЗАЄМНЕ РЕДАГУВАННЯ ПИСЬМОВИХ ТЕКСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ФАКТОРИ УСПІШНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Статтю присвячено сучасним вимогам до вивчення англійської мови студентами ВНЗ. Зазначено психологічні, мовленнєві та навчально-методичні переваги запровадження інноваційного методу навчання – взаємного редагування письмових текстів на заняттях з англійської мови у ВНЗ.

Ключові слова: методика викладання іноземної мови, методика викладання англійської мови у ВНЗ України, інноваційні методи викладання, взаємне редагування письмових іноземних текстів.

Постановка проблеми в загальному вигляді

В останній чверті ХХ ст. почали змінюватись підходи до розвитку писемних навичок на заняттях з англійської мови. Фокус уваги перемістився з кінцевого продукту – структурованих і граматично правильних письмових творів – на сам процес письма [6]. У зв'язку з цим зросла роль редагування письмових текстів як складової частини процесу письма взагалі.

© Мазін Д. М., 2015

Аналіз актуальних досліджень засвідчив брак уваги до методу взаємного редагування серед українських дослідників у царині методики викладання іноземних мов. Наявні згадки про дотичні аспекти в методичних розвідках [1; 2]. У зарубіжних працях методу взаємного редагування письмових текстів (peer editing) приділяється значно більше уваги. Варто згадати на працювання таких авторів, як Дж. Хафернік [4], Д. Мюррей [6], К. Малліган [5] та ін. Разом з тим потребують удосконалення психологічні